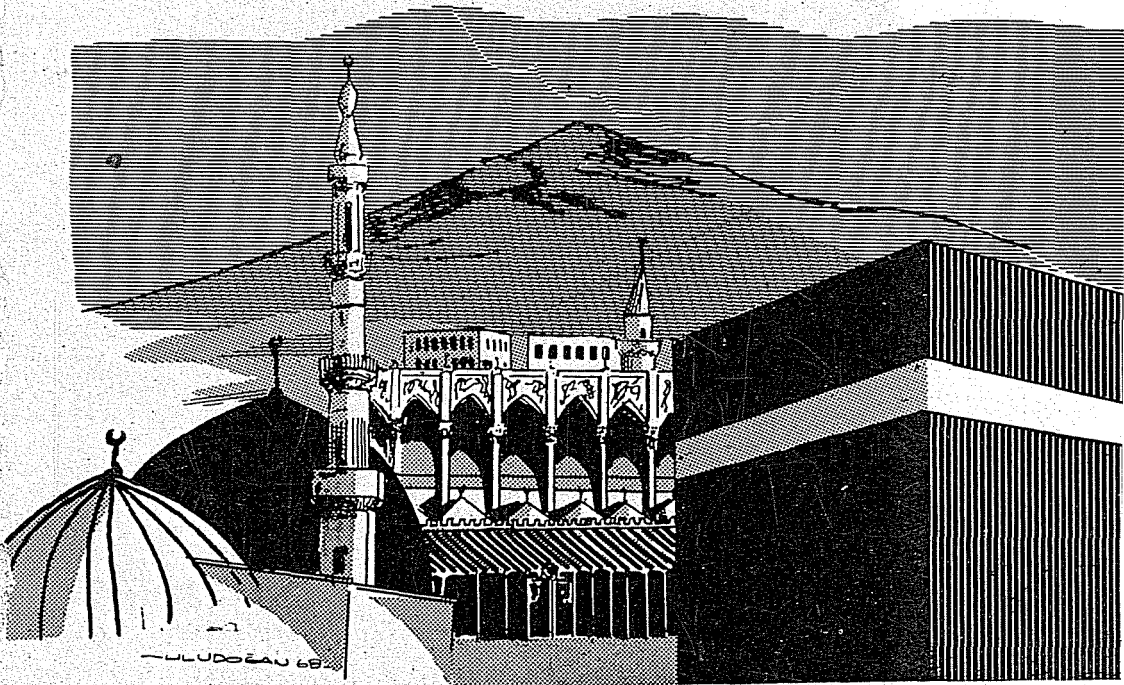

1968

7

DIYANET DERGİSİ

7. Cilt

Ocak - Şubat 1968

68 - 69. Sayı

HACC, İSLÂM'IN BEŞ ESÂSINDAN BİRİDİR

Dr. Esat KILIÇER

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾
فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ
حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾

Âl-i İmran, âyet 96-97. “Şüphesiz âlemler için, çok feyizli ve aynı hidâyet olmak üzere, konulan ilk ev (ma’bed) elbette Mekke’de olandır. Orada apaçık alâmetler, İbrâhim’in makamı vardır. Kim oraya girse (taarruzdan) emîn olur. Ona bir yol bulabilenlerin Beyti hac (ve ziyâret) etmesi Allâh’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilsin ki, doğrusu Allah âlemlerden müstağnîdir.”

Hadis imamlarından Buhârî’nin rivâyet ettiğine göre, Allâh’ın Resûlü “Müslümanın yapacağı iki Ömre arasındaki günâhları affedilir, kabûle lâayık olan haccın (hacc-ı mebrûr) karşılığı ise ancak Cennet’tir.” buyurmuşlardır. Ömre, ihramlı olarak Kâbe’yi tavaf ve sa’y ile yapılan ve traş olmakla veya saçı kısaltarak tamamlanan “küçük hacca” verilen isimdir. İslâm’ın temellerinden beşincisi olan haccın, diğer ibâdetlerde bulunmayan bir kısım özellikleri içine aldığı, akl-ı selîm anlamakta gecikmez. Çünkü ibâdetlerimizin herbiri ya kulluğumuzun gereği olarak, veya Allâh’ın bize verdiği nîmetlerin şükrünü yerine getirmemiz için emredilmiştir. Hacc ibâdetinde ise, hem kulluğun hem de nîmetlerin şükrünün açıklanması vardır.

İhram giymiş olan müslümanların hepsi hacc esnâsında aynı yorgunlukları duymakta, evlerindeki rahatlığı terkederek Allâh’ın huzûrunda alçak gönüllülüğün en canlı örneğini vermektedirler. İbâdetlerimizin bir kısmı bedenle ilgili, diğer bir kısmı ise zenginlikle ilgili bulunmaktadır. Hacc ibâdeti ise bu iki çeşidi bir araya getirmiştir. Çünkü hacc görevi, mükellef olan kişiye, ancak yeterli malı olduğunda ve sağlık durumu da elverdiği zaman farz olmaktadır. Bu duruma göre, haccı yerine getirdiğimizde sağlık ve zenginlik gibi iki nîmetin şükrünü ödemiş olmaktadır.

Hacc ibâdeti esnâsında yapılacak işlerin yorgunluk ve meşakkati ge-
rektirmesinden ve müslümanların kendi ülkeleri ile Hicaz arasında bir
hayli uzaklık bulunmasından dolayı, yüce Allâh'ımız, —erkek olsun ka-
dın olsun— her kulun üzerine hayatında ancak bir kerre haccetmeyi farz
kılmıştır. Kul, bu görevini, onu yapmaya kudreti olduğu zaman yerine
getirir. Allâh'ın elçisi, sevgili Peygamberimiz; “Hacc ömürde bir kerredir,
fazla yapılan haclar sevap kazanmak içindir.” buyurmuşlardır.

Kâbe, yüce Allâh'a, insanların ibâdet etmeleri için yapılmış ilk ibâ-
det evidir. Kâbe, içinde isminin anılması ve yüceltilmesine Allâh'ın izin
verdiği mâbetlerin en şerefliisidir. İslâm'dan önce, tâ Hz. İbrâhim (A.S.)
zamânındanberi insanların Kâbe'ye hürmet etmeleri ve onu yüceltmeleri
Kâbe'nin mübârek oluşunun bir delilidir. Arap Yarımadası'nın her yö-
nünden insanlar gelirler, hacc mevsiminde Kâbe'yi tavaf ederler, ondan
bereket alırlar ve Kâbe'nin Allâh'ın mukaddes evi olduğuna inanırlardı.

İslâm dini geldiği zaman, Kâbe'ye gösterilen hürmet ve onun yüceli-
ği bir kat daha artmıştır. Yeryüzünün her köşesindeki müslümanlar Kâ-
be'ye hürmet ettiler ve namazlarında onu kible yaparak o tarafa yönel-
diler. Yüce Allah da onu ziyâret etmeyi, gücü yetenler üzerine farz kıldı
ve böylece mü'minin imânının kuvvetini gösteren bu ibâdet İslâm'ın be-
şinci esâsı oldu.

Haccın müslüman milletler için dîni, sosyal ve ahlâki bir çok fayda-
ları vardır. Hacc, yolculuğu gerektiren bir ibâdetdir. Bu temiz topraklara
sefere çıkan her müslüman, yolculuğu süresince mukaddes yerleri, de-
delerimizin yaptığı mübârek eserleri gördüğü gibi, kalbi de imân ve sağ-
lam inançlarla dolar.

Hacc, diğer müslüman milletlerle tanışmaya, anlaşmaya, yardımlaş-
maya onlarla olan ilişkilerin kuvvetlenmesine vesîle olur. Böylece din
kardeşlerinin kalpleri birbirine yaklaşır, birbiriyle anlaşır, kendi ya-
rarlarına olanı bilirler ve aralarındaki anlaşmazlıkların nasıl giderilece-
ğini de öğrenirler.

Hacc ayları; Şevvâl, Zilka'de ve Zilhicce'nin ilk on günü olmak üze-
re üç aydan ibâdetdir. Hacc, yol emniyeti olmak şartıyla, erginlik çağına
ulaşmış, sağlıklı olan ve gerekli servete de sahip müslümanlar üzerine
farz olan bir ibâdetdir.

Haccın farzları ikidir: Birincisi Arafât'da durmak, ikincisi Kâbe et-
râfında ziyâret tavâfı yapmaktır.

Arafat, Mekke-i Mükerrreme'ye yakın bir dağın adıdır. Hacılar, bu
dağ üzerinde ve onun eteklerinde Zilhicce'nin 9. günü olan Arefe günü-
nün öğle vaktinden Bayramın birinci gününün fecir vaktine kadar orada

bulunarak bu zamânı, Allâh'ın huzûrunda ibâdetle O'nu zikretmek ve O'na duâ etmekle geçirirler.

Haccın vâcibleri şunlardır: Mikât denilen yeri ihramlı, yâni niyetli olarak geçmek, Safâ ve Merve tepeleri arasında sa'y etmek, ve bu gidiş gelişlere Safâ'dan başlamak, (özrü olmayanlar sa'yi yürüyerek yaparlar). Hacc merâsimi esnâsında, Minâ adlı yerde Şeytanı taşlamak, kurban kesmek ve traş olmak veya saçlarını kısaltmak, Kurban bayramının birinci günü, tanyerinin ağarmasından sonra ve güneş doğmazdan önce Müzdelife adlı yerde durmak. Ziyâret tavâfını Kurban bayramı günlerinde yapmak.

Hacc veya Ömre ibâdetini yerine getirmek için Mekke'ye giden müslümanların ihrâma girmek zorunda oldukları yerlere Mikât adı verilmiştir. Bütün coğrâfî bölgelerden gelecekler bu dört Mikâta veya onların hizâsına geldiklerinde ihramlı olarak buralardan geçmelidirler. Hazreti Peygamber, Medineliler ve o cihetten gelecek olanlar için Zülhuleyfe'yi, Şamlılar için Cuhfe'yi, Necitliler için Karni Menâzil'i ve Yemenliler için de Yelemlem denilen yeri mikât olarak tâyin etmiştir. İsimlerini zikrettiğimiz yerlerle Mekke arasında yaşayan müslümanlar ve Mekkeliler ise, haccetmek istedikleri yerde ihrâma girerler.

Zülhuleyfe, Medîne'ye daha yakın olup Mekke'ye olan uzaklığı on konaktır. Peygamberimiz, Harem-i Şerif'e büyük hürmette bulunmak ve çok sevap kazanmak amacı ile Zülhuleyfe'den ihrâma girmişlerdir.

Necit yönünden Mekke'ye gelecek olanların ihrâma girme yeri olan Karni Menâzil, Minâ'ya yakın bir mesafede ufacak bir dağdır. Yemenlilerin Mikadı olan Yelemlem ise, Mekke'nin güneyinde, Yemen yolu üzerinde Tihâme dağlarının en büyüğünün adıdır.

Suriye, Türkiye, Mısır, Kuzey Afrika gibi ülkelerden gelecek hacıların mikât yeri olan Cuhfe, Mekke ile Medîne arasında, bugün harap durumda olan bir köydür. Bugün Râbîğ diye bilinen kasaba, onun yakınında bulunduğu için Cuhfe'nin yerini almış olup, ondan geçenler veya deniz yoluyla onun hizâsına gelenler orada ihrâma gireceklerdir.

Hacc ibâdetinin bir çok sünnetleri de vardır: Bunların bir kısmını şöylece sıralayabiliriz: İhrâm giyerken yıkanmak veya abdest almak, iki rek'at namaz kılmak, tutunacağı iki parça ihrâmın yâni (ridâ ve izâr) ın beyaz ve yeni olması, güzel koku sürünmek, ihrâmı giydikten sonra sesini orta derecede yükselterek çokca (Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk, Lebbeyke lâşerike leke Lebbeyk. İnne'thamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülke. Lâ şerike lek) diyerek telbiyede bulunmak, bu telbiyeyi her başlaştığında üç kerre söylemek. Peygamber Efendimiz'e salevât getirmek, yüce

Rabbimize duâ etmek, Mekke-i Mükerreme'ye girmek için yıkanmak, Kâbe'yi gördüğünde dilediği duâyı etmek, hacc ayları olmasa bile, taşradan gelenlerin "Kudûm tavâf"ını yapmaları, tavâfın çok yapılması, Zilhicce'nin yedinci günü öğle namazından sonra Mekke'de hutbe okunması, (bu hutbede müslümanlara hac ibâdeti anlatılır). Zilhicce'nin sekizinci günü güneşin doğmasından sonra Mekke'den Minâ'ya çıkmak, Zilhicce'nin 9. günü güneşin doğumundan sonra Minâ'dan Arafat'a çıkmak (imam o gün Arafat'ta ikinci namazını vakti girmeden önce, öğle namazı ile beraber kılar, namazdan önce hutbe okuyup, hutbesinde mü'minlere, Arafe ve Müzdelife duruşlarını ve daha sonra, bayram günlerindeki şeytan taşlamalarını, kurbanı, ziyâret tavâfını ve traş olmayı anlatır) Arafat'ta ve Müzdelife'de Allâh'a yalvarış ve yakarışlarını huşû' ve göz yaşları ile yapmaya çalışmak, kendisi, ana ve babası ve bütün müslüman kardeşleri için dünya ve âhîret işlerinde duâ etmek, güneş battıktan sonra ağır ağır Arafat'tan inmek, Müzdelife'ye gelerek bayram gecesi orada kalmak, bayram sabahı Minâ'ya gelerek ve bayramın üç gününde orada kalmak, şeytan taşlamayı bayramın birinci günü güneşin doğumu ile öğle vakti arasında, diğer günler ise öğle ile güneşin batması arasında yapmak, bayram gününde de bir hutbe okunup, hacc ibâdetinin geriye kalan menâsiki anlatılır. Mekke'ye gelip tavaftan sonra namaz kılıp bol bol zemzem suyundan içmek, (Zemzem'i içerken ayakta durup Kâbe'ye yönelmek gereklidir.) Saydığımız sünnetlerden başka hacc ibâdetinin, bir çok müstahabları, yâni yapıldığında sevap kazanılacak amelleri de vardır.

Peygamberimiz'den, İslâm'ın emrettiği hacc ibâdeti hakkında şu hadîsi şerif rivâyet edilmiştir: "Hacc ibâdeti esnâsında, gereksiz sözler söylemiyerek ve Allâh'ın emirlerinden çıkmayarak haccını yapan kimse, hacdan, annesinin kendisini doğurduğu gün gibi günâhsız olarak evine döner".

Kendilerine hacc farz olup ta hacca gidecek kardeşlerime, Peygamberimizin bahsetmiş oldukları gibi bir hac yapmalarını dilerim.

